กลวิธีทางภาษาสื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz

พิมพ์วดี รุ่งเรืองยิ่ง[1] และ โสภี อุ่นทะยา[2]
[1,2]สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
[1,2]มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในนิตยสาร @tom actz ที่เริ่มตีพิมพ์ตั้งแต่ปี 2550 – 2557 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 8 ปี จำนวน 43 ฉบับ 191 บท โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวคิดกลวิธีทางภาษา แนวคิดสัญวิทยา แนวคิดภาพแทนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ เพศสภาวะ และสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการวิเคราะห์ตัวบทผู้ผลิตนิตยสารใช้กลวิธีการใช้ภาษา 5 รูปแบบ ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้มูลบท การใช้ทัศนภาวะ การอ้างถึง และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในการประกอบสร้าง “ความเป็นหญิงรักหญิง” บางประการขึ้นมา คือ 1) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล” ด้วยกลวิธีการใช้ภาษาคือ การเลือกใช้คำ และการอ้างถึง สะท้อนให้เห็นความอิสระของการเลือกวิถีทางเพศจากรสนิยมทางเพศของตนเอง 2) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “หญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้” โดยผู้เขียนนิตยสารเลือกใช้กลวิธีการใช้มูลบทและกลวิธีการตั้งคำถามเชิงวาทศิลป์ สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของชุดความรู้ในเรื่องเพศกระแสหลักในการประกอบสร้างความจริงที่ฝังแน่นในวิถีวัฒนธรรมของคนในสังคม เพศวิถีแบบหญิงรักหญิงจึงยืมบทบาทหน้าที่ของความเป็นชาย–ความเป็นหญิงมาใช้ในการดำเนินชีวิต 3) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “การสร้างความเป็นอื่นของหญิงรักหญิง” โดยการใช้กลวิธีทางภาษาแบบการใช้ทัศนภาวะ สะท้อนให้เห็นการแบ่งแยกความเป็นอื่นระหว่างเพศกระแสหลักกับกลุ่มหญิงรักหญิง ลักษณะของข้อความจึงตีความไปในเรื่องของการต่อสู้ เพราะมีแนวคิดความเป็นอื่นเข้ามานิตยสาร @tom actz จึงเปรียบเสมือน

พื้นที่ในการเป็นกระบอกเสียง เพื่อแก้ไขอคติและยอมรับในความเป็นเพศที่แตกต่างหลากหลายซับซ้อนและลื่นไหลทางเพศสภาวะ เพื่อนำไปสู่การปรับทัศนคติและพฤติกรรมตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันในสังคม

คำสำคัญ ; **วาทกรรม, อุดมการณ์, หญิงรักหญิง**

Linguistic Strategies in Female Homosexuality Discourse Analysis of @tom actz Magazines

Pimwadee Rungruangying[1] and Sopee Untaya[2]
[1,2]Thai Program, Faculty of Humanities and Social Science
[1,2]Mahasarakham University

Abstract

This research article aims to study the Linguistic Strategies of female homosexuality in Thai magazine namely @tom actz, using conceptual framework of critical discourse analysis approach or CDA, linguistic strategies, semiology, representation and research studies in ideology, gender and mass media. The sources of the data that were analyzed included 43 issues of @tom actz, published from 2008-2014 by selecting a total of 191 columns of interview and correspondence.

The research found that 5 linguistic strategies which are lexical selection, presuppositions, modality, referencing and rhetorical question reflect three notions of the ideology of "female homosexuality" i.e. (1) lesbian rights reflected by using of lexical selection and referencing strategies to create the freedom of sexualities and sexual orientation of lesbian, (2) patriarchal ideology reflected by using of presuppositions and rhetorical question strategies to support male and female roles of lesbian- the tomboy and lady in Thai's context, and (3) the other ideology reflected by using of modality strategy to reflect gender difference and discrimination between patriarchal lesbian and feminine lesbian. The statements reflected the struggle of being acceptable in society of lesbian. Moreover, the @ tom actz magazine also encouraged society to come to an understanding about lesbian, improving the attitudes and behaviors towards lesbian and acceptance a variety of complex differences of sex and sexualities of lesbian.

Keywords ; discourse, ideologies, lesbian

บทนำ

ปัจจุบันการรักเพศเดียวกันเป็นที่สังเกตเห็นได้อย่างแพร่หลายในสังคม คือ ชายรักชาย และหญิงหันมารักหญิงด้วยกันเอง จนกลายเป็นประเด็นสงสัยของคนในสังคมที่มีความเป็นชายจริงหญิงแท้ว่าเหตุใด พวกเขาจึงมีรสนิยมในเพศเดียวกันจำนวนมากขึ้นทุกวัน โดยสังเกตได้จากการแต่งกาย การแสดงออกในเรื่องของพฤติกรรม และเรื่องอื่น ๆ รวมถึงเรื่องภาษาของพวกเขาด้วย

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2550 การศึกษาเพศภาวะและเพศวิถีนอกกรอบในสังคมไทยทำให้เกิดการตรวจสอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ศึกษาพฤติกรรม และอัตลักษณ์ทางเพศของคนข้ามเพศ และรักเพศเดียวกัน โดยเฉพาะมีการวิพากษ์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์อำนาจของระบอบปิตาธิปไตยและบรรทัดฐานของรักต่างเพศที่เป็นความรู้กระแสหลัก การวิพากษ์นี้ทำให้ความรู้เดิม ๆ เกี่ยวกับคนข้ามเพศและรักเพศเดียวกันเริ่มสั่นคลอนและทำให้เกิดการสร้างคำใหม่ ๆ เช่น ความหลากหลายทางเพศ, เพศไม่นิ่ง, เพศลื่นไหล, เพศทางเลือก, อัตลักษณ์ทางเพศ, ข้ามเพศ, รักเพศเดียวกัน, ชายรักชาย, หญิงรักหญิง รวมถึงคำว่า เพศภาวะ, เพศสภาพ และเพศวิถี คำเหล่านี้จะถูกใช้เพื่อโต้แย้งกับคำเชิงลบที่จิตแพทย์เคยบัญญัติเอาไว้ก่อนหน้านั้น เช่น รักร่วมเพศ, ลักเพศ, เบี่ยงเบนทางเพศ และผิดเพศ (พรเทพ แพรขาว. 2556: 42)

การศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงการทำความเข้าใจคนข้ามเพศ และคนรักเพศเดียวกัน ทำให้เห็นแบบแผนชีวิตของคนเหล่านี้ แต่ในเวลาเดียวกันก็ทำให้เกิดการสร้างคู่ตรงข้ามระหว่างรักต่างเพศและรักเพศเดียวกัน ซึ่งตกอยู่ในตรรกะของการจัดหมวดหมู่แบบตะวันตกและมักจะมีข้อสรุปที่ว่าสังคมกดขี่ข่มเหงคนที่มีเพศนอกกรอบถูกสังคมเป็นฝ่ายกระทำ ส่วนคนที่เป็นเพศตามกรอบเป็นผู้กระทำ ข้อสรุปแบบแยกคู่ตรงข้ามนี้อาจทำให้มองไม่เห็นวิธีไกล่เกลี่ยต่อรองกับอำนาจที่บุคคลจะนำมาปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ

นิตยสารเป็นสื่อกลางชนิดหนึ่งที่กลุ่มรักร่วมเพศใช้ในการไกล่เกลี่ยต่อรองเรื่องรสนิยมทางเพศเพื่อสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านภาษาในฐานะระบบสัญญะที่สื่อความหมายและได้รับการเลือกสรรตกแต่งมาแล้ว ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบการปฏิเสธสื่อมูลบท คือ ข้อความที่มีการแย้งหรือปฏิเสธ มักจะสื่อให้เข้าใจได้ว่ามีอะไรบางอย่างเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว

และผู้เขียนหรือผู้ผลิตตัวบทนั้นต้องการนำเสนอความคิดที่ตอบโต้หรือแย้งสิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือการแย้งกับสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้า ก็เท่ากับการแย้งกับความคิดที่มีอยู่เดิมนั่นเอง เช่น คำว่า “เป็นทอมไม่ใช่ปัญหา...” เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา ศิริพยัคฆ์ (2557) กล่าวไว้ว่า บทบาทของนิตยสาร @tom actz ที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการตอบรับการแสดงออกของหญิงรักหญิงในสังคมไทย ผ่านการกำหนดอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และวิถีชีวิตของหญิงรักหญิง เพื่อให้สังคมเกิดการรับรู้และสร้างความเข้าใจมองว่าคนกลุ่มนี้คือคนปกติ สะท้อนถึงเรื่องการสร้างกรอบทอม ดี้ อย่างชัดเจน ทั้งนี้นิตยสารเล่มนี้มีส่วนกระตุ้นทำให้สถาบันครอบครัวเกิดการยอมรับและภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของหญิงรักหญิง ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ในมุมมองนี้ภาษาจึงถูกใช้เพื่อสื่อเจตนาแห่งอำนาจและสร้างความจริงที่เกิดขึ้นกับสังคมกระแสหลัก ทำให้เกิดนิตยสารทางเลือกฉบับใหม่ของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่สร้างความแตกต่างให้วงการนิตยสาร ซึ่งอดีตมีเพียงนิตยสารของกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศและเกย์ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการผลิตนิตยสารเฉพาะกลุ่มหญิงรักหญิงขึ้น เพื่อใช้เป็นเวทีแสดงความเป็นตัวตนให้กับสังคมได้รับรู้

ในปี พ.ศ. 2551 มีนิตยสารฉบับหนึ่ง ก่อตัวขึ้นมาภายใต้การระบุกลุ่มผู้อ่านว่าเป็นหญิงรักหญิงอย่างชัดเจน คือ นิตยสาร @tom actz ซึ่งมีเนื้อหาภายในเสนอถึงเรื่องรสนิยมของหญิงรักหญิงอย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรก เพราะนิตยสาร @tom actz วางแผงมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว นิตยสาร @tom actz ถือเป็นวาทกรรมหนึ่งที่ใช้ภาษาเพื่อสะท้อนให้เห็นการต่อรองเชิงความหมายในสังคมเพศกระแสหลักที่ครอบงำอยู่ ผู้วิจัยสนใจว่ากลวิธีทางภาษาแบบใดบ้างที่ถูกเลือกใช้ในการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวกับหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz และ ใช้ภาษาในลักษณะใด เพื่อบอกกล่าวภาพลักษณ์ของหญิงรักหญิงผ่านพื้นที่ภายในนิตยสารของตน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz

ขอบเขตการวิจัย

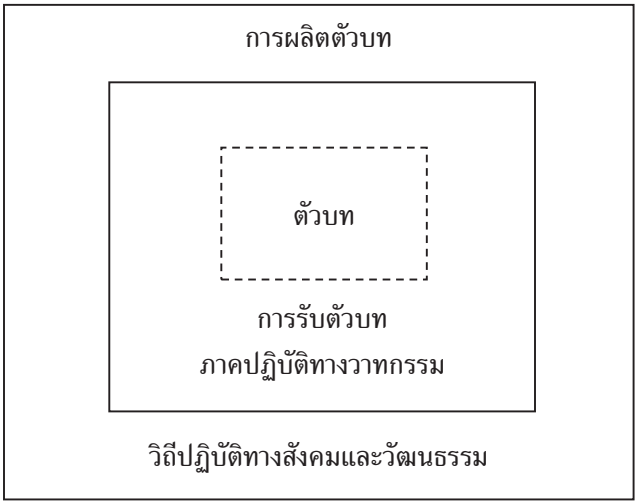
การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะวัจนภาษาในคอลัมน์สัมภาษณ์ของนิตยสาร @tom actz จำนวน 43 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2550 – 2557 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 8 ปี พบบทสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหญิงรักหญิง ดังนี้

- ปี 2550 พบบทสัมภาษณ์ 3 บท
- ปี 2551 พบบทสัมภาษณ์ 35 บท
- ปี 2552 พบบทสัมภาษณ์ 21 บท
- ปี 2553 พบบทสัมภาษณ์ 21 บท
- ปี 2554 พบบทสัมภาษณ์ 22 บท
- ปี 2555 พบบทสัมภาษณ์ 20 บท
- ปี 2556 พบบทสัมภาษณ์ 27 บท
- ปี 2557 พบบทสัมภาษณ์ 42 บท

รวมจำนวนข้อมูลทั้งหมดจำนวน 191 บท โดยศึกษาเฉพาะวัจนภาษาในคอลัมน์สัมภาษณ์ เนื่องจากการสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์มีความใกล้เคียงการสนทนาในชีวิตประจำวันผ่านการเติมแต่งจากผู้ผลิตนิตยสารน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับคอลัมน์อื่น ๆ ภายในนิตยสารจากบทสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหญิงรักหญิงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) เป็นแนวทางการศึกษาภาษาในฐานะองค์ประกอบของวาทกรรม โดยมุ่งวิเคราะห์บทบาทของวาทกรรมในแง่การสื่ออุดมการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมและอาจจะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดย Fairclough (อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข. 2553) จุดหมายของแฟร์คลาฟ คือ การบูรณา-การวาทกรรมในความหมายเชิงทฤษฎีและสังคมเข้ากับวาทกรรมในแง่ของตัวบทและปฏิสัมพันธ์ในทางภาษาศาสตร์ การผนวกเช่นนี้ทำให้เกิดมุมศึกษา 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท (Text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural practice) ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของสถานการณ์การสื่อสาร Fairclough (อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข. 2553)

จากแผนภาพจะเห็นว่าภาคปฏิบัติทางวาทกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบทกับภาคปฏิบัติทางสังคม กล่าวคือ มิติที่ 1 ตัวบท (Text) หรือนิตยสาร @tom actz จะประกอบด้วย วัจนภาษาในบทสัมภาษณ์ที่สื่อความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม มิติที่ 2 คือ วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) คือ วิธีที่ตัวบทถูกผลิตขึ้นและเผยแพร่ออกไป รวมทั้งการตีความตัวบทจากผู้รับสาร และท้ายสุดมิติที่ 3 คือ วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ปริบท 3 ระดับ ได้แก่ สถานการณ์ สถาบัน และสังคม ซึ่งแวดล้อมวาทกรรมนั้น ๆ (ศิริพร ภักดีผาสุข. 2553) โดยในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาในมิติที่ 1 คือ ตัวบท (Text) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการสื่อชุดความคิดหรืออุดมการณ์ความเป็นหญิงรักหญิงในนิตยสาร@ tom actz ร่วมกับมิติที่ 3 วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural practice) เพื่อพิจารณามิติของสังคมไทยซึ่งสัมพันธ์กับชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่ปรากฏ

งานวิจัยที่ผ่านมาสนใจศึกษาประเด็นของเพศทางเลือกแบบชายรักชาย เช่น งานวิจัยของ คณาธิป พาณิชตระกูล (2556) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชาย ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555 ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ของหนังสือพิมพ์มีความสำคัญอย่างมากในการรับรู้ของผู้รับสาร พบกลวิธีทางภาษาสื่ออุดมการณ์ 11 กลวิธี คือ การเลือกใช้คำและกลุ่มคำ การใช้มูลบท การใช้ทัศนภาวะ การใช้อุปลักษณ์ การใช้ประโยคกรรม การกล่าวอ้าง การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การกล่าวเกินจริง การใช้สำนวน การใช้สหบท และการเล่าเรื่อง กลวิธีทางอวัจนภาษามี 4 กลวิธี ได้แก่ การตัดและ เน้นข้อความ การใช้สีเพื่อสื่อความหมาย การใช้ความหมายของภาพ การทำหน้าบุคคลในภาพให้พร่ามัวซึ่งกลวิธีดังกล่าวประกอบสร้างภาพแทนว่าชายรักชายเป็น “พวกวิปริตผิดเพศ” “ตัวประหลาด” และตกเป็น “จำเลยของสังคม” ส่งผลให้คนในสังคมรังเกียจ และกีดกันคนกลุ่มนี้ออกจากสังคมเนื่องจากเรื่องความไม่เข้ากันและเห็นว่าผิดแปลกไปจากธรรมชาติหรือสิ่งที่ควรจะเป็น

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องวาทกรรมและอุดมการณ์หญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การวิเคราะห์วาทกรรมที่สื่อให้เห็นอุดมการณ์ที่แอบแฝงผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการนำเสนออุดมการณ์ดังกล่าว

1. ขั้นสำรวจและรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมนิตยสาร@ tom actz ย้อนหลังตั้งแต่ปีที่เริ่มการผลิตนิตยสารฉบับนี้ คือ 2550 – 2557 รวมระยะเวลา 8 ปี จำนวน 43 ฉบับ พบคอลัมน์สัมภาษณ์ที่มีเนื้อเกี่ยวกับหญิงรักหญิงจำนวน 191 บท

1.2 รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ แนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวคิดกลวิธีทางภาษา แนวคิดสัญวิทยา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ เพศสภาวะ และสื่อมวลชน

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์วาทกรรมและอุดมการณ์หญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz ดังกล่าว โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการศึกษาในวิจัยจากการใช้ภาษาเพื่อบอกอัตลักษณ์ วิถีชีวิตและการเรียกร้องสิทธิ โดยจะวิเคราะห์เป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในบทสัมภาษณ์นิตยสาร @tom actz ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อความของจันทิมา อังคพณิชกิจ (2557) เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตนิตยสารซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจได้แฝงอุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับหญิงรักหญิงผ่านกลวิธีทางภาษาในบทสัมภาษณ์ ทั้งผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

กลวิธีการเลือกใช้คำ (Lexicalization) ระดับคำ

2.1.1 การเลือกใช้คำ หรือกลุ่มคำ Fairclough, 1995 (อ้างอิงในณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ได้กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มักจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำต่าง ๆ เช่น การศึกษาความไม่เท่าเทียมกันของเพศสภาวะ (Gender) โดยเฉพาะในเพศที่สาม เราจะต้องพิจารณาว่าความแตกต่างของศัพท์ที่อ้างถึงนั้นมีส่วนสำคัญในการช่วยสะท้อนชุดความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างได้อย่างไร โดยคำศัพท์ที่ใช้กับเพศชาย เพศหญิง หรือแม้กระทั่งเพศที่สาม ย่อมมีทั้งคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกลุ่มกันหรือคำศัพท์เฉพาะเพศ หรือเฉพาะกลุ่ม พบคำที่ใช้ในการเรียกผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และผู้ที่กล่าวถึง

2.1.1.1 การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อเรียกหญิงรักหญิง

2.1.1.2 คำบรรยายความรู้สึกหรือพฤติกรรมหญิงรักหญิง

2.1.1.3 คำบรรยายความรู้สึกหรือพฤติกรรมของคนในสังคม

2.1.1.4 ภาคแสดงสื่อว่าการเป็นหญิงรักหญิงไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน

2.1.1.5 การใช้คำศัพท์ที่บ่งบอก “ปัญหา” หรือ “ความกังวล”

2.1.1.6 การใช้คำศัพท์ที่บ่งบอก “พื้นที่” หรือ “เวที” ในการแสดงออก

กลวิธีทางการเลือกใช้ถ้อยคำ (Lexicalization) ระดับวลี และประโยค

2.1.2 การใช้มูลบท (Presuppositions) ได้แก่ การใช้คำศัพท์หรือวลีบางคำ ที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกัน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจในการสื่อสาร โดยที่ผู้พูดไม่จำเป็นต้องพูดทุกอย่างออกมา (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2557)

2.1.2.1 มูลบทที่สื่อในภาพลบ

2.1.2.2 มูลบทที่สื่อในเชิงบวก

2.1.2.3 การปฏิเสธสื่อมูลบท

2.1.3 การใช้ทัศนภาวะ (Modality) ได้แก่ การที่ผู้ส่งสารแสดงความคิดหรือเจตคติเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ การแสดงทัศนภาวะทำได้โดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ คือ การใช้คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ การใช้คำแสดงทัศนคติที่ต้องการการพิสูจน์ และการใช้คำกริยาช่วย (modal verb) เป็นต้น (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2557)

2.1.4 การอ้างถึง (Referencing) ได้แก่ การใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับการยอมรับ และเกิดความน่าเชื่อถือ ด้วยข้อมูลที่นำมาใช้ในการอ้างถึงนั้นอาจเป็นข้อมูล ในลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารมั่นใจว่าเป็นประโยชน์ ต่อการนำเสนอและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (รัชนินทร์ พงศ์อุดม, 2548)

2.1.5 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical question) คือ คำถาม ที่ไม่ได้ต้องการจากผู้หาคำตอบ แต่เป็นการถามที่ผู้ผลิตมีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้นำหรือมีความคาดหวังคำตอบจากผู้อ่านข้อความอยู่ในใจแล้ว (รัชนินทร์ พงศ์อุดม, 2548)

3. ขั้นเรียบเรียง สรุป และอภิปรายผล

นิยามศัพท์

1. วาทกรรม (Discourse) หมายถึง Fairclough, 1995 (อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ภาษาเหนือระดับประโยคเป็นภาษาระดับข้อความ ซึ่งมีเอกภาพเชิงความหมายและสมบูรณ์ในตัวเองเป็นภาษาที่ใช้จริงทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในบริบทสถานการณ์จริงและมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง มีเจตนาหรือจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาของผู้ใช้และความรับรู้ของผู้รับกำกับอยู่ด้วยกัน

2. อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ระบบพื้นฐานของการที่สมาชิกของกลุ่มสังคม มีความคิด ความเชื่อร่วมกัน นอกจากหน้าที่ทางสังคมในการสานประโยชน์ของสมาชิกเข้าด้วยกันแล้ว อุดมการณ์ยังมีหน้าที่ในการจัดระบบสิ่งที่กลุ่มนำเสนอทัศนคติและความรู้ ซึ่งเป็นการแสดงตัวเองให้ปรากฏในฐานะที่เป็นกลุ่มนั้น ๆ Van Dijk, 2003 (อ้างถึงใน กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์, 2543)

3. อุดมการณ์หญิงรักหญิง ในที่นี้หมายถึง การสร้างระบบความเชื่อของกลุ่มหญิงรักหญิง ที่เกิดขึ้น ให้ผู้คนในสังคมได้รับรู้ถึงอัตลักษณ์ ตัวตน รสนิยม ความสามารถที่ไม่ได้แตกต่างจากกลุ่มคนเพศอื่นในสังคม เพื่อสร้างการยอมรับจากเพศกระแสหลักในสังคม และการตกอยู่ภายใต้อำนาจของสังคมแบบปิตาธิปไตยที่แอบแฝงอยู่

4. กลวิธีทางภาษาในข้อความ (Linguistic strategies) หมายถึง ภาษาที่คนเราเลือกใช้สื่อสารในตัวบท ซึ่งมีเจตนาและอำนาจเชิงความคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ด้วย Van Dijk, 1997 (อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) เนื่องจากตัวบทแต่ละตัวบทผ่านการเลือกใช้ภาษาที่แฝงวัตถุประสงค์ หรือมีเจตนามุ่งหมายของผู้ส่งสาร สื่อไปยังผู้รับท่ามกลางกิจกรรมการสื่อสารบางประการข้อความ ประเภทต่าง ๆ มักจะเจือปนด้วยกลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันไปด้วย

5. นิตยสาร (Magazines) ในที่นี้หมายถึง นิตยสาร @ tom actz หมายถึงนิตยสารทางเลือกมีเนื้อหาเน้นหนักไปยังกลุ่มที่มีรสนิยมทางเพศแบบหญิงรักหญิง การใช้ชีวิต แฟชั่น สัมภาษณ์ สุขภาพ เรื่องเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ มีวางจำหน่ายตามแผงหนังสือชั้นนำทั่วไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่านิตยสาร @tom actz ใช้ภาษาในการสร้างภาพลักษณ์และสะท้อนความรู้สึกของกลุ่มหญิงรักหญิงจากมุมมองของหญิงรักหญิงด้วยกันเองและมุมมองที่หญิงรักหญิงมองสังคม รวมไปถึงชุดความคิดในเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลและพื้นที่ของนิตยสารที่กลุ่มหญิงรักหญิงเห็นชอบ และสนับสนุนให้นิตยสาร @tom actz เกิดขึ้นในสังคมซึ่งมีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอด วาทกรรมเกี่ยวกับความเป็นหญิงรักหญิง 5 กลวิธี ดังนี้

1. การเลือกใช้คำ หรือกลุ่มคำ

การวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มักจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำต่าง ๆ เช่น การศึกษาความไม่เท่าเทียมกันของเพศสภาวะ (Gender) โดยเฉพาะในเพศที่สาม เราจะต้องพิจารณาว่าความแตกต่างของศัพท์ที่อ้างถึงนั้น มีส่วนสำคัญในการช่วยสะท้อนชุดความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างได้อย่างไร Fairclough, 1995 (อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) โดยคำศัพท์ที่ใช้กับเพศชาย เพศหญิง หรือแม้กระทั่งเพศที่สาม ย่อมมีทั้งคำศัพท์ ที่ใช้ร่วมกลุ่มกันหรือคำศัพท์เฉพาะเพศหรือเฉพาะกลุ่ม เช่นเดียวกับที่ Van Dijk, 1998 (อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การวิเคราะห์เรื่องอุดมการณ์ในวาทกรรมต่าง ๆ” ผู้วิจัยสามารถพิจารณาได้จากคำศัพท์ที่เลือกใช้เพื่อแสดงทัศนคติต่าง ๆ ออกมาจากการวิเคราะห์กลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำจากข้อมูล ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อเรียกหญิงรักหญิง

การเลือกใช้คำเรียกหญิงรักหญิง (Lexical selection) Fairclough, 1995 (อ้างอิงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) คือ วิธีการใช้ศัพท์เพื่อเรียก “หญิงรักหญิง” ที่ปรากฏในนิตยสาร @tom actz การเรียกชื่อเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึง การเลือกหรือไม่เลือกใช้ชื่อเรียกอย่างใดอย่างหนึ่งสะท้อนทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงทั้งด้านบวกและด้านลบ และมุมมองในเรื่องการจัดกลุ่มเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงของผู้ใช้ภาษา คำศัพท์ที่นำมาใช้เป็นชื่อเรียกจึงไม่ใช่เพียงลักษณะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังแฝงทัศนคติและความคิดทางสังคมบางอย่างที่บุคคลมีต่อสิ่งที่กล่าวถึง

จากการศึกษากลวิธีการเลือกใช้คำเรียกหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz พบว่า มีการเลือกใช้คำเรียกหญิงรักหญิงในภาพบวกและเรียกตามแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศของชาวตะวันตก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บางทีผู้หญิงคบกับผู้ชายอยู่ ก็อยากจะลองคบ**ทอม**ดูบ้าง

(ฉบับที่ 2 ปี 2551 : 26)

ตัวอย่างที่ 2 หลังจากมีข่าวกอสซิปออกมาว่า เป็นแฟน**ทอมบอย**คนใหม่ของนักร้องสาวใหม่ เจริญปุระ

(ฉบับที่ 5 ปี 2551 : 37)

จาก**ตัวอย่างที่ 1** และ **ตัวอย่างที่ 2** ผู้ให้สัมภาษณ์เลือกใช้คำเรียกหญิงรักหญิงโดยการนำเอาแนวความคิดเรื่องเพศจากตะวันตกเข้ามาใช้ เพื่อบ่งบอกความเป็นสากลขึ้นมา หากจะตีความอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อแสดงให้ผู้อ่านนิตยสารเห็นว่าเพศหญิงรักหญิงหรือทอมบอยเป็นกลุ่มคนที่มีอยู่ทั่วโลก โดยพยายามสร้างความหมายของการเป็นเพศวิถีให้เป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมที่เกิดขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่าการเลือกใช้คำเรียกหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz ผู้เขียนบทสัมภาษณ์พยายามสื่อให้ผู้อ่านนิตยสารเข้าใจความหมายของความเป็นหญิงรักหญิงที่มีความต้องการพื้นฐานเหมือนกับเพศกระแสหลักและพยายามสร้างความเป็นปกติเรื่องรสนิยมทางเพศในเรื่องของการนำเอาแนวคิดความเป็นสากลมาใช้ในการเรียกหญิงรักหญิงหรือเป็นเรื่องปกติธรรมดาทั่วไป

1.2 การเลือกใช้คำบรรยายความรู้สึก หรือพฤติกรรมของหญิงรักหญิง

การเลือกใช้บรรยายความรู้สึกหรือพฤติกรรมของหญิงรักหญิงเป็นกลวิธีทางภาษาอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนบทสัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์เลือกนำมาใช้ ซึ่งการนำเสนอคำบรรยายความรู้สึกของหญิงรักหญิงในนิตยสารนั้น พยายามนำเสนอความรู้สึกว่าความเป็นเพศหญิงรักหญิงของตนไม่ได้ทำให้สังคมเดือดร้อนหรือเสียหาย แต่ในด้านการแสดงออกของพฤติกรรมของหญิงรักหญิงยังปรากฏให้เห็นถึงความย้อนแย้งกันกับถ้อยคำบรรยายความรู้สึกเพราะการกระทำของหญิงรักหญิงบางกลุ่มที่แสดงพฤติกรรมของความรุนแรง ก้าวร้าว ทำให้ขัดกับการเลือกใช้คำบรรยายความรู้สึกที่เน้นย้ำถ้อยคำที่ว่า “ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

ไม่เคยตั้งคำถามกับตัวเองนะว่าเราเป็นอะไรชอบผู้หญิงก็ชอบไปเลยไม่เห็นจะผิดปกติตรงไหนแล้วเราก็ไม่เคยลังเลด้วยคือคิดอะไรก็จะทำ**ไม่ได้ทำอะไรให้ใครเดือดร้อน** ไม่ได้ไปฆ่าใครหรือไปโกงใครซะหน่อย

(ฉบับที่ 7 ปี 2551: 51)

ตัวอย่างที่ 2

การคิดยังไงกับสังคมทอม ในปัจจุบัน คิดว่าเหมือนผู้หญิง ผู้ชายคนอื่นทั่วไป เป็นสิ่งที่ตัวเองเป็น อยากเป็นอะไรก็เป็น อย่างน้อยก็**ไม่ได้เดือดร้อนใคร**

(ฉบับที่ 27 ปี 2554 : 93)

ตัวอย่างที่ 3

ทอมบางคนก็ทำตัวแย่นะ **ทำร้ายผู้หญิง** ด้วยความคิดว่าตัวเองแน่

(ฉบับที่ 4 ปี 2551 : 43)

ตัวอย่างที่ 4

โดยมากทอมที่มีปัญหาก็จะมีปัญหาเกิดจากอุปโลกน์ว่ากูเนี่ยแมน กูเนี่ยผู้ชายไปไหน**ท้าตีกับผู้ชาย** กูเจ๋ง กูแมน

(ฉบับที่ 1 ปี 2550: 40)

จากตัวอย่างการใช้คำศัพท์ที่บอกว่าการเป็นหญิงรักหญิงว่า “ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน” เพื่อสะท้อนให้เห็นความคิดเดิมที่กลุ่มหญิงรักหญิงมีต่อเพศกระแสหลัก ตัวอย่างที่ 1และตัวอย่างที่ 2 ว่าการที่กลุ่มตนเองเป็นเพศที่แตกต่างจากเพศกระแสหลักไม่ใช่ภาระ หรือสร้างปัญหาให้กับสังคม คำศัพท์จึงปรากฏขึ้นบ่อยครั้ง พร้อมกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่กลุ่มหญิงรักหญิงอ้างถึง และเน้นย้ำว่าไม่ว่าเพศใดก็สามารถเป็นคนดีไม่ทำเรื่องเดือดร้อนให้กับสังคมเพื่อสร้างจุดยืนให้กับกลุ่มหญิงรักหญิงในสังคม และในตัวอย่างที่ 3 และตัวอย่างที่ 4 แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของหญิงรักหญิงที่มักใช้ความรุนแรง ก้าวร้าว สะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งของการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อบรรยายความรู้สึกที่เน้นว่า “ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน” ซึ่งในทางพฤติกรรมของหญิงรักหญิงยังคงปรากฏถ้อยคำที่นำเสนอภาพความรุนแรงที่หญิงรักหญิงปฏิบัติต่อคนรอบข้างอยู่นั่นเอง

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่าการเลือกใช้บรรยายความรู้สึกหรือพฤติกรรมของหญิงรักหญิงในนิตยสาร@ tom actz มีการเลือกใช้คำว่า “ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน” เพื่อประกอบสร้างความหมายว่าหญิงรักหญิงเป็นเพศที่ไม่ได้ทำให้สังคมเสื่อมเสีย ซึ่งตรงกันข้ามกับด้านพฤติกรรมที่ยังคงปรากฏถ้อยคำที่แสดงออกถึงความรุนแรงของหญิงรักหญิง สะท้อนให้เห็นการแบ่งชนชั้นที่แยกย่อยในกลุ่มเพศวิถีหญิงรักหญิงอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งผู้ผลิตนิตยสารพยายามนำเสนอว่ากลุ่มหญิงรักหญิงที่มักใช้ความรุนแรงเป็นกลุ่มที่ไม่ควรนำมาเป็นตัวอย่าง และนิตยสารพยายามสร้างต้นแบบของหญิงรักหญิงที่ดี มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้กับสังคมขึ้นมา สะท้อนให้เห็นชุดความคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางชนชั้นได้อย่างชัดเจน

2. การใช้มูลบท

การใช้มูลบท (Presuppositions) Levinson, 1983 (อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2553) คือ เป็นกลวิธีการใช้รูปภาษาเพื่อสื่อความเชื่อหรือความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ต้องเอ่ยถึงความเชื่อหรือความรู้นั้นโดยตรง

การใช้คำศัพท์หรือวลีบางคำที่ทำให้นึกถึงความหมายอื่นนอกเหนือจากความหมายปรากฏอยู่ในถ้อยคำภาษาที่ได้จากอิทธิพลของเพศวิถีภาคบังคับในวัฒนธรรมไทย และชุดความรู้เดิมที่ถูกปลูกฝังในการศึกษาเรื่องเพศในมุมของชีววิทยาที่แบ่งเพศออกเพียงชาย-หญิง ทำให้ผู้ที่มีเพศวิถีที่นอกเหนือจากชาย-หญิง กลายเป็นเพศวิถีชายขอบในสังคมไทย จึงเกิดชุดความคิดใหม่ที่มีส่วนเข้าไปกำกับการแสดงออกทางตัวตน และจิตใต้สำนึกด้านเพศวิถี ในผู้หญิงไทยให้มีลักษณะกำกวม ย้อนแย้ง หลากหลาย ลื่นไหลภายใต้เงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<u>ตัวอย่างที่ 1</u>

ส่วนเพื่อนรู้หมดเลยทุกคนว่าเราเป็นอะไรก็เพราะว่าที่บ้านไม่รู้นี่แหละเราเลยคิดว่า**<u>ความรักแบบนี้มันคงจะสั้นกว่าผู้ชายคบกับผู้หญิง</u>**เราคงจะคบกันยาว ๆ เหมือนผู้ชายผู้หญิงแบบแต่งงานด้วยกันไม่ได้

(ฉบับที่ 2 ปี 2551 : 57)

ตัวอย่างที่ 2

อดีตเราเคยคิดว่าอยากมีลูกแต่การเวลามันบอกอย่าเลยเดี๋ยว**มันจะมีปัญหาว่าลูกออกมาจะมีปัญหา**จะเรียกคนไหนว่าแม่

(ฉบับที่ 8 ปี 2551 : 59)

ตัวอย่างที่ 3

เราต้องไม่ลืมว่าเราเป็นผู้หญิง คือ คุณเป็นทอม แต่ก็ไม่ได้แปลว่าคุณเป็นผู้ชาย คุณจะมา Act ว่าคุณเป็นผู้ชายในความรู้สึกเรามันไม่ใช่

(ฉบับที่ 7 ปี 2551 : 87)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz จะเข้าใจบทบาทและวัฒนธรรมภาคบังคับในสังคมไทยว่าต่อให้เราพยายามแสดงบทบาทความเป็นผู้ชายในร่างกายที่เป็นหญิงมาอย่างไร แต่ก็ยังคงต้องเลือกที่จะแสดงบทบาทเหล่านั้นให้ถูกสถานที่และเวลาไม่ใช่แสดงออกมากจนเกินควร ทำให้เห็นชุดความคิดเดิมในเรื่องของการแบ่งเพศในสังคมที่มีเพียงแค่ชายกับหญิงเท่านั้น ที่ถึงแม้ว่าหญิงรักหญิงจะพยายามสร้างชุดความคิดใหม่โดยนำการเอาเรื่องของสิทธิความเท่าเทียมของคนในสังคมมากล่าวอ้าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดชุดเดิมว่าหญิงรักหญิงต้องยอมรับว่าเพศกำเนิดของตนก็คือผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชายและไม่สามารถแทนที่ผู้ชายได้จากข้อความในตัวอย่างที่ 2 จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าตนเองจะสามารถสร้างครอบครัวให้เหมือนกับเพศกระแสหลักแล้ว แต่ก็ยังมีความกังวลถึงอนาคตของลูกที่จะเกิดมาในความสับสนเรื่องเพศของหญิงรักหญิงด้วยกัน ส่วนตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าถึงแม้หญิงรักหญิงที่เลือกแล้วที่ตนจะเป็นเพศวิถีหญิงรักหญิง สะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งในเรื่องของความเป็นเพศวิถีและจิตใต้สำนึกที่ถูกควบคุม ก็ยังคงติดอยู่ในชุดความคิดแบบปิตาธิปไตยเช่นเดิม

3. การใช้ทัศนภาวะ

การใช้ทัศนภาวะ (Modality) การเสริมข้อมูลของผู้พูดเข้าไปในข้อมูลที่กล่าวเพื่อเป็นการประเมินหรือพิจารณาถ้อยคำที่กล่าว Saeed, 2003 (อ้างถึงในภพสวัสดี, 2558) ได้กล่าวถึงทัศนภาวะ (Modality) ว่าหมายถึงคำที่ครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งยอมให้ผู้พูดแสดงเปลี่ยนแปลงระดับของการให้คำมั่นหรือความเชื่อในบางเรื่องจากนิยามข้างต้น จึงสรุปได้ว่าทัศนภาวะคือการใช้คำที่มีการใส่ทัศนะของผู้พูดเข้าไปใน

ถ้อยคำที่กล่าว เพื่อประเมินความเป็นจริงของถ้อยคำซึ่งแสดงคำมั่นหรือความเชื่อ ในบางเรื่องของผู้พูด ทัศนภาวะสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ที่มีของผู้พูด (Epistemic modality) ซึ่งหมายรวมเอาโมนทัศน์ที่เกี่ยวกับการแสดงความเป็นไปได้ ความน่าจะเป็น ระดับความมั่นใจ ตลอดจนการบ่งบอกแหล่งที่มาของข้อมูลหรือความรู้เข้าไว้ด้วยกัน อีกประเภทหนึ่งคือทัศนภาวะที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่และความผูกพันของผู้พูด (Deontic modality) สื่อถึงมโนทัศน์ความจำเป็น การอนุญาต ความสามารถ และความต้องการ (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2556) ซึ่งในนิตยสาร@ tom actz พบการใช้ภาษาในการแสดงทัศนภาวะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

คิดว่าการที่คนเราจะเป็นทอมดี้เป็นเพราะสังคมมากกว่า เพราะเอ้ก็อยู่แต่กับผู้หญิงแล้วก็มีเพื่อนเป็นทอมเป็นดี้เยอะด้วย มันก็เลยทำให้เราเป็นไม่ได้เกี่ยวว่าจะต้องเรียนหญิงล้วนหรอก

(ฉบับที่ 3 ปี 2551 : 40)

ตัวอย่างที่ 2

เราคิดว่าความรักของผู้หญิงกับผู้หญิงทอมดี้หรืออะไรก็ตาม มันมั่นคงได้นะ เป็นสิ่งที่อยากจะทำมาตลอดอยากจะทำให้เหมือนกับพ่อแม่ของเรา

(ฉบับที่ 5 ปี 2551 : 48)

ตัวอย่างที่ 3

เราเชื่อว่ามันไม่ได้เป็นการทำให้สังคมเสื่อมเสีย เมืองที่โน่นมันก็สงบไม่เคยเห็นมีเรื่องราวแย่ ๆ อะไรเลย

(ฉบับที่ 5 ปี 2551 : 43)

ตัวอย่างที่ 4

น่าจะเกี่ยวกับฮอร์โมนมากกว่าก็รู้ตัวตั้งแต่เด็ก ๆ เลยหล่ะ ว่าเราเป็นทอมที่บ้านก็ไม่ได้ว่าอะไร

(ฉบับที่ 3 ปี 2551 : 40)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการเลือกใช้คำว่า “คิดว่า” “เชื่อว่า” “น่าจะ” โดยตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 ใช้คำว่า “คิดว่า” สะท้อนทัศนคติส่วนบุคคลของกลุ่มหญิงรักหญิงที่มองสังคม ซึ่งความคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มหญิงรักหญิงพยายามสร้างคุณค่าให้กับตนเอง โดยการเปรียบเทียบกับเพศกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตของการทำงาน การประสบความสำเร็จ ความรัก การเป็นลูกที่ดี ประเด็นเหล่านี้จะถูกเปรียบเทียบอยู่เสมอ เพื่อเน้นย้ำว่ากลุ่มหญิงรักหญิงก็มีวิถีชีวิตเหมือนกับเพศกระแสหลัก สิ่งสำคัญคือ ต้องการการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างเพื่อเปลี่ยนมุมมองของเพศกระแสหลักเรื่องความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคม ในตัวอย่างที่ 3 มีการเลือกใช้คำว่า “เชื่อว่า” สะท้อนให้เห็นอีกความหมายหนึ่งในเรื่องการติดอยู่กับชุดความคิดเดิม แบบปิตาธิปไตย ซึ่งเมื่อผู้สัมภาษณ์ในนิตยสาร @tom actz ออกมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องของความไม่แตกต่างเรื่องความเป็นเพศมากเท่าใด ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นอีกมุมที่กลุ่มหญิงรักหญิงพยายามสร้างอำนาจการต่อรองกับเพศกระแสหลักมากขึ้นเท่านั้น ทำให้เห็นถึงการครอบงำเรื่องของความคิดแบบปิตาธิปไตยชัดเจนขึ้น แม้กระทั่งผู้ที่ต่อสู้ทางเพศวิถีของตนเองกลายเป็นการสร้างความเป็นพวกพ้องในเรื่องของวาทกรรมความเป็นอื่นที่ต้องสร้างความจริงในการยื้อแย่งพื้นที่ในความเป็นเพศวิถีของตน ในตัวอย่างที่ 4 มีการเลือกใช้คำว่า “น่าจะ” สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นใจและรู้สึกเกรงกลัวว่าทางบ้านจะไม่เข้าใจในความเป็นหญิงรักหญิงของตน จึงพยายามอธิบายให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงความแตกต่างในเรื่องรสนิยมทางเพศที่เกิดขึ้นกับตนเอง ยิ่งเหมือนเป็นการตอกย้ำชุดความคิดแบบปิตาธิปไตยที่หญิงรักหญิงเองพยายามอธิบายถึงความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมและปฏิเสธความผิดแปลกของตนเองจากเพศกระแสหลัก

4. การอ้างถึง

การอ้างถึง (Reference) คือ การใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับการยอมรับและเกิดความน่าเชื่อถือด้วยข้อมูลที่นำมาใช้ในการอ้างถึงนั้นอาจเป็นข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารมั่นใจว่าเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการอ้างถึงมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น การอ้างถึงเชิงสถิติ การอ้างถึงผู้คนโดยรวม เป็นต้น (รัชนินทร์ พงศ์อุดม, 2548)

การอ้างถึงในงานวิจัยที่ปรากฏเป็นการอ้างถึงแบบเหมารวม เป็นการกล่าวอ้างผู้คนส่วนใหญ่ว่าจะประสบเหตุการณ์หรือคิดอย่างนั้นเหมือน ๆ กัน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคล้อยตามเสียงของคนหมู่มากในนิตยสาร @tom actz พบการอ้างถึงแบบเหมารวม โดยการนำผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมมากล่าวอ้างในเรื่องของความคิดเห็น การกระทำ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

คนส่วนใหญ่อาจจะคิดว่าการเป็นผู้หญิงแล้วชอบผู้หญิงด้วยกันเป็นเรื่องแปลก แม้แต่ทอมกับดี้ก็จะมองว่าเลสฯ เป็นกลุ่มที่แปลกกว่าเขาแต่จริง ๆ แล้วมันไม่แปลกเลยนะ มีเลสฯ เยอะมาก

(ฉบับที่ 23 ปี 2554 : 113)

ตัวอย่างที่ 2

มีหลายคนมองว่าการเป็นทอมดี้คือแฟชั่นซึ่งจริงก็อยากให้ทุกคนเป็นตัวของตัวเองให้มากเรารู้สึกยังไงก็เป็นอย่างนั้นถ้าวันหนึ่งเราอยากลุกขึ้นมาห้าว ๆ และอีกวันเราอยากหวาน ๆ ก็ไม่ใช่เรื่องผิดนะ

(ฉบับที่ 18 ปี 2553: 50)

ตัวอย่างที่ 3

สำหรับคนทั่วไปก็อยากให้มองว่าการรักเพศเดียวกันหรือการเป็นหญิงรักหญิงมันเป็นเรื่องธรรมชาติเหมือนคนที่รักเพศตรงข้ามนั่นแหละถ้าคุณอยากรู้ว่าทำไมเราต้องรักเพศเดียวกันคุณก็ต้องถามตัวเองด้วยว่าคุณทำไมถึงรักต่างเพศ

(ฉบับที่ 20 ปี 2553 : 96)

ตัวอย่างที่ 4

สังคมของกลุ่มทอมดี้เลส ทุกวันนี้ เท่าที่ซีมองตอนนี้จำนวนเยอะมากเยอะจนซีแยกไม่ออกแล้วว่าเขาเป็นกันตามกระแสหรือเค้าเป็นกันจริง ๆ ซึ่งสำหรับบางคนที่เป็นตามแฟชั่น ซีคิดว่าเดี๋ยวพอเขาโตขึ้น เขาก็จะรู้เองว่าเขาเป็นอะไร ยังไง ตรงนี้เราก็ต้องดูกันต่อไป

(ฉบับที่ 20 ปี 2553 : 12B)

จากตัวอย่างการอ้างถึงในนิตยสาร @tom actz พบเพียงการอ้างถึงแบบเหมารวม สะท้อนให้เห็นว่านิตยสารต้องการนำเสนอความคิดว่าหญิงรักหญิงนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา โดยนำความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่มาอ้างอิง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างพรรคพวกหรือกลุ่มของตนเองขึ้นมา สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของการแบ่งขั้วตรงข้ามระหว่างเพศวิถีแบบหญิงรักหญิงกับเพศกระแสหลักแบบชาย-หญิง การเลือกใช้การอ้างถึงแบบเหมารวมจึงทำหน้าที่พยายามหาพรรคพวกในการสนับสนุนความเป็นเพศวิถีแบบหญิงรักหญิงของตนเองและพยายามสร้างความเป็นธรรมชาติของเพศวิถีแบบหญิงรักหญิง เพื่อแสดงออกถึงความเป็นสากลในเรื่องการยอมรับทางเพศวิถีที่หลากหลายในสังคมไทยทำให้เห็นวาทกรรมสิทธิส่วนบุคคล

5. **การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์**

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical question) คือ คำถามที่ไม่ได้ต้องการจะมุ่งหาคำตอบ แต่เป็นการถามที่ผู้ผลิตมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้นำหรือมีความคาดหวังคำตอบจากผู้อ่านข้อความอยู่ในใจแล้ว (รัชนินทร์ พงศ์อุดม, 2548) ดังนั้นถามเชิงวาทศิลป์จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดและตระหนักถึงสิ่งที่ผู้ผลิตได้ถาม โดยที่ผู้ผลิตได้คิดไว้ อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตามผู้ผลิตได้นำเสนอไว้

การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในนิตยสาร@ tom actz พบว่าผู้ผลิตนิตยสารตั้งคำถามในลักษณะชี้นำว่าความเป็นหญิงรักหญิงไม่ใช่เรื่องที่ผิดแปลก และนำเสนอว่าความรักไม่ได้สนใจว่าจะเป็นเพศใด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

หวานไม่คิดว่าเราจะ**<u>แตกต่างกับคนอื่นตรงไหน</u>** ครอบครัวของหวานก็คือมีเราสองคน

(ฉบับที่ 2 ปี 2551 : 26)

ตัวอย่างที่ 2

ผู้หญิงคนหนึ่ง ผิดหวังจากความรักกับแฟนหนุ่มกำลังเริ่มต้นความรักครั้งใหม่กับทอมบอยคนหนึ่งซึ่งเธอเองไม่ได้มองว่ามันจะเป็นความรักที่**<u>แตกต่างจากคนอื่นตรงไหน</u>**

(ฉบับที่ 3 ปี 2551 : 39)

ตัวอย่างที่ 3

มันก็<u>ไม่เห็นมีอะไรแปลกตรงไหน</u>ที่เราจะคบกัน เราก็ยังอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ
(ฉบับที่ 1 ปี 2555 : 119)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในนิตยสาร @tom actz มักจะใช้คำว่า “แปลกตรงไหน”ส่วนมากเป็นคำถามชี้นำว่าความเป็นหญิงรักหญิงไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิดแปลก เพราะความรักไม่มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นเพศที่วาทกรรมเพศกระแสหลักได้แบ่งแยกไว้ จากชุดความรู้เดิมตามหลักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเพศทางเลือกไม่ได้สนใจในเรื่องความเป็นเพศที่มาจากสรีระร่างกาย แต่นำความปรารถนาทางด้านจิตใจของตนเองเป็นที่ตั้งในเรื่องของความรัก สะท้อนให้เห็นถึงชุดความคิดเกี่ยวกับ “หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล” ที่ทุกคนมีสิทธิในการเลือกความต้องการของตนเองมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับเพศกระแสหลัก โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับชุดความคิดเก่าที่แบ่งความเป็นเพศจากวาทกรรมวิทยาศาสตร์

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษากลวิธีทางภาษาสื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz พบว่าผู้เขียนนิตยสารใช้กลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ (Lexical selection) การใช้มูลบท (Presuppositions) การใช้ทัศนภาวะ (Modality) การอ้างถึง (Reference) และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical question) ในการประกอบสร้าง “ความเป็นหญิงรักหญิง” บางประการขึ้นมาคือ 1) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล” ซึ่งหมายถึงความอิสระของการเลือกวิถีทางเพศจากรสนิยมทางเพศของตนเอง ด้วยกลวิธีการใช้ภาษาคือ การเลือกใช้คำ การอ้างถึง กลวิธีการตั้งคำถามเชิงวาทศิลป์ เพื่อสื่อถึงความเป็นสิทธิในการเลือกเพศวิถีแบบหญิงรักหญิงไม่ได้ทำให้สังคมเดือดร้อน 2) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “หญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้” ซึ่งหมายถึงอิทธิพลของชุดความรู้ในเรื่องเพศที่ถูกสร้างให้มีเพียงชาย-หญิง คือการประกอบสร้างความจริงที่ฝังแน่นในวิถีวัฒนธรรมของคนในสังคม เพศวิถีแบบหญิงรักหญิงจึงยืมบทบาทหน้าที่ของความเป็นชาย-ความเป็นหญิง

มาใช้ในการดำเนินชีวิตจากลักษณะการแต่งกายที่คล้ายผู้ชาย ความห้าว หรือแม้แต่การวางอนาคตครอบครัวแบบชาย-หญิง ล้วนแล้วแต่เป็นอิทธิพลของชุดความคิดแบบปิตาธิปไตยที่ส่งผลมายังเพศวิถีแบบหญิงรักหญิงอย่างแยกจากกันไม่ได้ โดยผู้เขียนนิตยสารด้วยการใช้กลวิธี คือ การใช้เลือกใช้คำและกลวิธีการใช้มูลบท 3) ชุดความคิดเกี่ยวกับ “การสร้างความเป็นอื่นของหญิงรักหญิง” คือ การใช้ภาษาในเชิงของการเปรียบเทียบ แบ่งพวก โดยถือว่ากลุ่มหญิงรักหญิงเป็นพวกของตน ส่วนเพศชาย-หญิงเป็นคนอื่น โดยการใช้กลวิธีทางภาษา คือ กลวิธีการเลือกใช้คำ กลวิธีการใช้มูลบทภาพบวก การปฏิเสธสื่อมูลบท การใช้ทัศนภาวะ การอ้างถึง เพื่อแบ่งแยกความเป็นอื่นให้กับกลุ่มหญิงรักหญิง ลักษณะของข้อความจึงตีความไปในเรื่องของการต่อสู้ เพราะมีแนวคิดความเป็นอื่นเข้ามา

ถึงแม้ว่านิตยสาร@ tom actz ทั้ง 43 ฉบับ 191 บท จะมีกลวิธีการใช้ภาษาในการนำเสนอวิถีชีวิตและบทบาทของหญิงรักหญิงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ในหลากหลายคอลัมน์แต่หากพิจารณาจะพบว่าในนิตยสาร @tom actz ได้สร้างวาทกรรมที่บ่งบอกถึงลักษณะของหญิงรักหญิงที่เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเน้นย้ำให้ผู้อ่านรับรู้ว่าความเป็นหญิงรักหญิงไม่ได้เลวร้ายเสมอไป ไม่ใช่เรื่องของความผิดปกติทางจิตใจ หรือความบกพร่องทางความคิด เพียงแต่เป็นเรื่องของความปรารถนาทางเพศที่แตกต่างกันของคนในสังคม

การที่วาทกรรมเพศกระแสหลักยังคงเป็นวาทกรรมเรื่องเพศเพียงรูปแบบเดียวที่ครอบงำระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศ และกำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเพศของผู้คนในสังคมเป็นผลมาจากการที่สถาบันหลักพยายามจะควบคุมและจัดระเบียบเรื่องเพศของคน โดยผ่านกลไกทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพยายามผลิตชุดความรู้ความจริงในเรื่องเพศ โดยใช้หลักเหตุผลทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์สุขภาพจิตวิทยาต่าง ๆ มาอธิบายหรือการสร้างและผลิตซ้ำค่านิยมในเรื่องเพศที่อ้างอิงกับหลักศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางศาสนา ตลอดจนแนวคิดเรื่องการควบคุมประชากร และหลักกฎหมายต่าง ๆ สุไลพร ชลวิไล และพิมพวัลย์ บุญมงคล (2551) ด้วยเหตุนี้วาทกรรมเพศกระแสหลักจึงไม่ได้ดำรงอยู่ตามลำพังด้วยตัวเองโดด ๆ หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของการโยงใยความรู้และความจริงเรื่องเพศ ที่ถูกผลิต ถ่ายทอดและสถาปนาตนเอง ผ่านกลไกทางสังคมและผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการใช้ความรู้นั้น

ในโลกยุคใหม่ที่ดูจะมีอิสระในการแสดงออกเรื่องเพศมากขึ้นกว่าในสมัยก่อน กลุ่มคนรักเพศเดียวกันแสดงความเป็นตัวตนทางสังคมได้อย่างเปิดเผยมากขึ้น แต่เพราะเหตุใดสังคมที่ดูจะเปิดกว้างในเรื่องเพศอย่างเสรีนี้จึงยังประสบปัญหาในเรื่องเพศมากมายนับไม่ถ้วน ทั้งปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ร้ายแรงปัญหาเรื่องการรังเกียจกีดกันผู้ที่มีเพศสภาวะที่แตกต่างและปัญหาความรุนแรงทางเพศ ซึ่งการที่จะแก้ไขอคติและความเข้าใจผิดนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดในเรื่องเพศเสียใหม่และยอมรับในความเป็นตัวตนที่แตกต่างหลากหลายซับซ้อนและลื่นไหลทางเพศสภาวะ เพื่อนำไปสู่การปรับทัศนคติและพฤติกรรม ตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันในสังคม

ดังนั้น นิตยสาร @tom actz จึงเป็นเสมือนสื่อกลางของเพศวิถีแบบหญิงรักหญิงที่พยายามสร้างพื้นที่ในการสื่อสารระหว่างกลุ่มหญิงรักหญิง กับกลุ่มเพศกระแสหลักเพื่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในเรื่องของการดำรงชีวิตของกลุ่มหญิงรักหญิง และเป็นการโต้ตอบวาทกรรม เพศกระแสหลักที่ว่ากลุ่มหญิงรักหญิงเป็นความผิดปกติ พร้อมกับสร้างความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างหลากหลายทางเพศในสังคมให้ได้รับการยอมรับและเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์. (2543). **ปริเฉจเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์: รายงานผลการวิจัย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณาธิป พาณิชตระกูล. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2555). **เอกสารประกอบการสอนวิชา Discourse Analysis ภ.311.** ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ.

พรเทพ แพรขาว. (2556). **เพศหลากเฉดสีพหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมานุษยวิทยาสิรินธร.

ภพ สวัสดี. (2558). **กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ความเป็นผู้หญิงในโฆษณาสินค้าแฟชั่นแบรนด์เนม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัชนินท์ พงศ์อุดม. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม: การศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร ภักดีผาสุข. (2553). **โครงการวาทกรรม "ความเป็นผู้หญิง" ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุไลพร ชลวิไล และพิมพวัลย์ บุญมงคล. (2551). **บรรณาธิการ.ภาษาเพศในสังคมไทย: อำนาจ สิทธิ และสุขภาวะทางเพศ**. กรุงเทพฯ: ภาคีร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้านเพศสภาวะ เพศวิถี และสุขภาพ.

อารยา ศิริพยัคฆ์. (2557). **ภาพสะท้อนของหญิงรักหญิงผ่านนิตยสาร @tom actz.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.